

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Бердянський державний педагогічний університет



«Затверджено»
Вченою радою БДПУ
від 26 березня 2018 р., протокол № 9
Ректор _____
професор Богданов І. Т.

**ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА
«УКРАЇНСЬКА МОВА І ЛІТЕРАТУРА»**

РІВЕНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ _____ перший (бакалаврський)
(назва рівня вищої освіти)

СТУПІНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ _____ бакалавр
(назва ступеня вищої освіти)

ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ _____ 01 Освіта / Педагогіка
(шифр та назва галузі знань)

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ _____ 014 Середня освіта
(код та найменування спеціальності)

ПРЕДМЕТНА СПЕЦІАЛЬНІСТЬ _____ 014.01 Українська мова і література
(код та найменування предметної спеціальності)

ДОДАТКОВА СПЕЦІАЛІЗАЦІЯ* _____ англійська мова / болгарська мова /
(найменування додаткової спеціалізації)
російська мова / німецька мова / зарубіжна література (*за вибором студента)

Введено в дію з 01.09.2018 р.

Навчальний відділ

Начальник НВ _____

Шубіна О. В.

Бердянськ
2018

I Преамбула

Освітньо-професійна програма «Українська мова і література» здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, ступеня вищої освіти – бакалавр.

Галузь знань – 01 Освіта / Педагогіка, спеціальність – 014 Середня освіта, предметна спеціальність – 014.01 Українська мова і література, додаткова спеціалізація* – англійська мова / болгарська мова / російська мова / німецька мова / зарубіжна література (*за вибором студента).

Затверджено:

Вченою Радою Бердянського державного педагогічного університету від 26 березня 2018 р., протокол № 9.

Надано чинності:

Наказом ректора БДПУ від 02.06.2018 № 65

Розробники освітньо-професійної програми:

- *Греб Марія Михайлівна*, доктор педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри української мови та славістики факультету філології та соціальних комунікацій Бердянського державного педагогічного університету – **гарант програми**
- *Новик Ольга Петрівна*, доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри української літератури та компаративістики факультету філології та соціальних комунікацій Бердянського державного педагогічного університету
- *Алексєєва Лариса Олександрівна*, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри української мови та славістики факультету філології та соціальних комунікацій Бердянського державного педагогічного університету

II Загальна характеристика

Рівень вищої освіти / Level of higher education	Перший (бакалаврський) рівень / The first level (bachelor)
Ступінь вищої освіти / Degree	Бакалавр / Bachelor
Галузь знань / Field of study	01 Освіта / Педагогіка / 01 Education / Pedagogy
Спеціальність / Program subject area	014 Середня освіта / 014 Secondary Education
Предметна спеціальність / Subject speciality	014.01 Українська мова і література / 014.01 The Ukrainian language and literature
Додаткова спеціалізація* / Additional study program*	Англійська мова / болгарська мова / російська мова / німецька мова / зарубіжна література (<i>*за вибором студента</i>) / the English language / the Bulgarian language / the Russian language / the German language / foreign literature (<i>*student's choice</i>)
Обмеження щодо форм навчання / Restriction on forms of study	Без обмежень / No restrictions
Освітня кваліфікація / Educational qualification	Бакалавр освіти. Середня освіта (українська мова і література) / Bachelor of Education. Secondary Education (the Ukrainian language and literature)
Професійна(і) кваліфікація(ї) (для спеціальностей, в межах яких передбачено створення освітніх програм з підготовки фахівців для регульованих професій) / Professional qualification(s) (for specialities, within which the educational programs drawing up for specialists of regulated professions is provided)	1) вчитель української мови і літератури, англійської мови / teacher of the Ukrainian language and literature, and the English language; 2) вчитель української мови і літератури, болгарської мови / teacher of the Ukrainian language and literature, and the Bulgarian language; 3) вчитель української мови і літератури, російської мови / teacher of the Ukrainian language and literature, and the Russian language; 4) вчитель української мови і літератури, німецької мови / teacher of the Ukrainian language and literature, and the German language; 5) вчитель української мови і літератури, зарубіжної літератури / teacher of the Ukrainian language and literature, and foreign literature.
Кваліфікація в дипломі / Qualification in diploma	Ступінь вищої освіти: бакалавр Спеціальність: середня освіта (українська мова і література) Спеціалізація: англійська мова / болгарська мова / російська мова / німецька мова / зарубіжна література

	<p>Освітня програма: українська мова і література Професійна кваліфікація: 1) вчитель української мови і літератури, англійської мови; 2) вчитель української мови і літератури, болгарської мови; 3) вчитель української мови і літератури, російської мови; 4) вчитель української мови і літератури, німецької мови; 5) вчитель української мови і літератури, зарубіжної літератури. Degree: Bachelor Program subject area: Secondary Education (the Ukrainian language and literature) Additional study program: the English language / the Bulgarian language / the Russian language / the German language / foreign literature Educational program: the Ukrainian language and literature Professional qualification: 1) teacher of the Ukrainian language and literature, and the English language; 2) teacher of the Ukrainian language and literature, and the Bulgarian language; 3) teacher of the Ukrainian language and literature, and the Russian language; 4) teacher of the Ukrainian language and literature, and the German language; 5) teacher of the Ukrainian language and literature, and foreign literature.</p>
<p>Опис предметної області</p>	<ul style="list-style-type: none"> - об'єкт(и) вивчення та/або діяльності (феномени, явища або проблеми, які вивчаються): освітньо-виховний процес у закладах середньої освіти (українська мова і література), теорія та методика навчання в основній середній школі; - цілі навчання (очікуване застосування набутих компетентностей): формування професійних компетентностей майбутніх учителів української мови і літератури основної середньої школи; - теоретичний зміст предметної області (поняття, концепції, принципи та їх використання для пояснення фактів та прогнозування результатів): педагогіка і психологія середньої освіти, історія педагогіки, українська мова (теорія і практика), методика навчання української мови, українська література (теорія і практика), методика викладання української літератури; - методи, методики та технології (якими має оволодіти здобувач вищої освіти для застосування на практиці): загальнонаукові, філологічні, психолого-педагогічні методи, сучасні методи навчання української мови, сучасні методи викладання української літератури, способи організації освітнього процесу, технології урочної та позаурочної діяльності в загальноосвітніх навчальних закладах; - інструменти та обладнання (об'єкти/предмети, пристрої та прилади, які здобувач вищої освіти вчиться застосовувати і використовувати): набуття методик навчання і виховання в процесі викладання української мови і літератури в середній

	школі; умінь і навиків використання навчальних, наукових, методичних, мультимедійних, Інтернет-джерел і відповідного обладнання в освітньому процесі, створення власного навчально-методичного забезпечення предмета; накопичення, узагальнення й передавання педагогічного досвіду з допомогою сучасних засобів (ІКТ).
Академічні права випускників (крім стандартів доктора філософії / доктора мистецтва)	Мають право продовжити навчання на другому (магістерському) рівні вищої освіти.
Працевлаштування випускників (крім стандартів доктора філософії / доктора мистецтва для спеціальностей, в межах яких передбачено створення освітніх програм з підготовки фахівців для регульованих професій – обов’язково)	<p>Професії, професійні назви робіт згідно з чинною редакцією Національного класифікатора України (Класифікатор професій (ДК 003:2010)):</p> <p>2 Професіонали</p> <p>23 Викладачі</p> <p>232 Викладачі середніх навчальних закладів</p> <p>2320 Викладачі середніх навчальних закладів</p> <p>Професійні назви роботи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • викладач професійно-технічного навчального закладу • викладач професійного навчально-виховного закладу • вчитель середнього навчально-виховного закладу • методист заочних шкіл і відділень <p>235 Інші професіонали в галузі навчання</p> <p>2351 Професіонали в галузі методів навчання</p> <p>2351.2 Інші професіонали в галузі методів навчання</p> <p>Професійні назви роботи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • викладач (методи навчання) <p>2359 Інші професіонали в галузі н</p> <p>2359.2 Інші професіонали в галузі навчання</p> <p>вчанн</p> <p>я</p> <p>Професійні назви роботи:</p> <ul style="list-style-type: none"> • лектор • методист позашкільного закладу • організатор поза • педагог-організатор <p>ласної та позашкільної роботи з дітьми</p> <p>Професії, професійні назви робіт згідно з International Standard Classification of Occupations 2008 (ISCO-08):</p> <p>2 Professionals</p> <p>23 Teaching Professionals</p> <p>233 Secondary Education Teache</p>

	<p>2330s Secondary Education Teachers</p> <ul style="list-style-type: none"> • High school teacher • Secondary school teacher <p>235 Other Teaching Profession</p> <p>2353ls Other Language Teachers</p> <ul style="list-style-type: none"> • Intensive language teacher • Migrant education teacher • Practical language teacher • Second language teacher <p>Related occupations</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vocational education teacher • Literacy tutor (private tuition)
--	---

III Обсяг кредитів ЄКТС, необхідний для здобуття відповідного ступеня вищої освіти

Обсяг освітньої програми бакалавра:

- на базі повної загальної середньої освіти з терміном навчання 11 років становить 240 кредитів ЄКТС;

- на базі повної загальної середньої освіти з терміном навчання 12 років становить 180-240 кредитів ЄКТС.

Мінімум 50% обсягу освітньої програми спрямовано на забезпечення загальних та спеціальних (фахових) компетентностей за спеціальністю.

IV Перелік компетентностей випускника

Інтегральна компетентність	<p>ІК. Бакалавр (рівень 7): здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі середньої освіти або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів освітніх наук, і характеризується комплексністю та невизначеністю педагогічних умов організації освітнього процесу в основній середній школі.</p>
Загальні компетентності	<p>ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.</p> <p>ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.</p> <p>ЗК 3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.</p> <p>ЗК 4. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).</p> <p>ЗК 5. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.</p> <p>ЗК 6. Здатність працювати в команді.</p> <p>ЗК 7. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з</p>

	<p>різних джерел.</p> <p>ЗК 8. Здатність застосовувати набуті знання в практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК 9. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.</p> <p>ЗК 10. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.</p> <p>ЗК 11. Здатність спілкуватися іноземною мовою.</p> <p>ЗК 12. Здатність використовувати знання іноземної мови в освітній діяльності.</p> <p>ЗК 13. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.</p>
<p>Спеціальні (фахові, предметні) компетентності</p>	<p>СК 1. Здатність формувати в учнів предметні компетентності.</p> <p>СК 2. Здатність застосовувати сучасні методи й освітні технології навчання.</p> <p>СК 3. Здатність здійснювати об'єктивний контроль і оцінювання рівня навчальних досягнень учнів з української мови і літератури.</p> <p>СК 4. Здатність аналізувати особливості сприйняття й засвоєння учнями навчальної інформації з метою прогнозу ефективності та корекції освітнього процесу.</p> <p>СК 5. Здатність використовувати досягнення сучасної науки в галузі теорії та історії української мови, теорії та історії української літератури в закладах середньої освіти, практиці навчання української мови і викладання української літератури.</p> <p>СК 6. Здатність вільно володіти українською мовою, адекватно використовувати мовні ресурси, демонструвати сформовану мовну й мовленнєву компетенції в процесі фахової і міжособистісної комунікації, володіти різними засобами мовної поведінки в різних комунікативних контекстах.</p> <p>СК 7. Здатність реалізовувати ефективні підходи (особистісно-орієнтований, діяльнісний, компетентнісний) до викладання української мови і літератури на підставі передового вітчизняного й міжнародного досвіду.</p> <p>СК 8. Здатність використовувати когнітивно-дискурсивні вміння, спрямовані на сприйняття й породження зв'язних монологічних і діалогічних текстів в усній та письмовій формах українською мовою, володіти методикою розвитку зв'язного мовлення учнів у процесі говоріння й підготовки творчих робіт.</p> <p>СК 9. Здатність орієнтуватися в українському літературному процесі (від давнини до сучасності), спадщині письменників у контексті літератури, історії, культури, використовувати знання мови і здобутків світового письменства для формування національної свідомості, культури учнів, їхньої моралі, ціннісних орієнтацій у сучасному суспільстві.</p> <p>СК 10. Здатність інтерпретувати й зіставляти мовні та літературні явища, використовувати різні методи й методики аналізу тексту.</p> <p>СК 11. Здатність власною державницькою позицією, особистою мовною культурою, ерудицією, повагою й любов'ю до української мови, літератури, історії виховувати національно свідомих громадян України.</p> <p>СК 12. Здатність до критичного аналізу, діагностики й корекції власної педагогічної діяльності, оцінки педагогічного досвіду (вітчизняного, закордонного) у галузі викладання української мови і літератури з метою професійної саморегуляції й свідомого вибору</p>

	<p>шляхів вирішення проблем в освітньому процесі.</p> <p>СК 13. Здатність доцільно використовувати й створювати сучасне навчально-методичне забезпечення (обладнання) для проведення занять.</p> <p>СК 14. Здатність здійснювати власне дослідження в освітній діяльності, узагальнювати й оприлюднювати результати розроблення актуальної проблеми (у фахових виданнях, виступах тощо).</p> <p>СК 15. Здатність створювати рівноправний і психологічно позитивний клімат для навчання, організувати ефективну комунікацію між учасниками освітнього процесу (учні, учителі, батьки та ін.).</p> <p>СК 16. Здатність взаємодіяти зі спільнотами (на місцевому, регіональному, національному, європейському й глобальному рівнях) для розвитку професійних знань і фахових компетентностей, використання перспективного практичного досвіду й мовно-літературного контексту для реалізації навчально-виховних цілей.</p> <p>СК 17. Здатність розуміти вимоги до діяльності за спеціальністю, зумовлені необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної, правової держави.</p>
--	---

V Нормативний зміст підготовки здобувачів вищої освіти, сформульований у термінах результатів навчання

Програмні результати навчання	
Знання:	<p>ПРЗ 1. Знає сучасні філологічні й дидактичні засади навчання української мови і літератури.</p> <p>ПРЗ 2. Обізнаний із елементами теоретичного й експериментального (пробного) дослідження в професійній сфері та методами їхньої реалізації.</p> <p>ПРЗ 3. Знає основні функції й закони розвитку мови як суспільного явища, різноманітну (системну) організацію української мови та її норми, особливості використання мовних одиниць у певному контексті, мовний дискурс художньої літератури й сучасності.</p> <p>ПРЗ 4. Знає провідні тенденції розвитку літературного процесу в Україні, специфіку його перебігу в культурному контексті, літературні напрями, течії, жанри, стилі, здобутки національної літератури, художні твори класики й сучасності у взаємозв'язках зі світовою літературою й культурою.</p> <p>ПРЗ 5. Знає державний стандарт загальної середньої освіти, навчальні програми з української мови і літератури для закладів середньої освіти та практичні шляхи їхньої реалізації в різних видах урочної та позаурочної діяльності.</p> <p>ПРЗ 6. Має творчо-критичне мислення, творчо використовує різні теорії й досвід (український, закордонний) у процесі вирішення соціальних і професійних завдань.</p>
Уміння:	<p>ПРУ 1. Уміє працювати з теоретичними та науково-методичними джерелами (зокрема цифровими), видобувати, обробляти й систематизувати інформацію, використовувати її в освітньому</p>

	<p>процесі.</p> <p>ПРУ 2. Володіє комунікативною мовленнєвою компетентністю з української мови (лінгвістичний, соціокультурний, прагматичний компоненти відповідно до загальноєвропейських рекомендацій із мовної освіти), здатний удосконалювати й підвищувати власний компетентнісний рівень.</p> <p>ПРУ 3. Володіє різними видами аналізу художнього твору, визначає його жанрово-стильову своєрідність, місце в літературному процесі, традиції й новаторство, зв'язок твору із фольклором, міфологією, релігією, філософією, значення для національної культури.</p> <p>ПРУ 4. Володіє навичками атрибуції, розрізняє літературно-культурні епохи, напрями, течії, жанри, стилі української літератури за їх сутнісними характеристиками й на тлі світового письменства.</p> <p>ПРУ 5. Порівнює мовні та літературні факти, явища, визначає їхні подібності й відмінності.</p> <p>ПРУ 6. Використовує гуманістичний потенціал української літератури для формування духовного світу юного покоління громадян України.</p> <p>ПРУ 7. Володіє основами професійної культури, має здатність створювати й редагувати тексти фахового змісту.</p> <p>ПРУ 8. Застосовує сучасні методиками й технології (зокрема інформаційні) для забезпечення якості освітнього процесу в закладах середньої освіти.</p> <p>ПРУ 10. Володіє методами й методиками діагностування навчальних досягнень учнів з української мови і літератури; уміє здійснювати педагогічний супровід самовизначення учнів, підготовки до майбутньої професії.</p> <p>ПРУ 11. Здатний до рефлексії, має навички оцінювання непередбачуваних проблем у професійній діяльності й обдуманого вибору шляхів їх вирішення.</p>
Комунікація:	<p>ПРК 1. Формує комунікаційну стратегію з колегами, соціальними партнерами, учнями (вихованцями) та їхніми батьками із дотриманням етичних норм спілкування, принципів толерантності, творчого діалогу, співробітництва та взаємоповаги до всіх учасників освітнього процесу.</p> <p>ПРК 2. Ефективно спілкується в науково-навчальній, соціально-культурній та офіційно-ділових сферах; виступає перед аудиторією, бере участь у дискусіях, обстоює власну думку (позицію), дотримується культури поведінки й мовленнєвого спілкування.</p> <p>ПРК 3. Організовує освітній процес у закладі середньої освіти, співпрацю учнів (вихованців), ефективно працює в команді (педагогічному колективі освітнього закладу, інших професійних об'єднаннях).</p> <p>ПРК 4. Керується у своїй діяльності принципами толерантності, творчого діалогу, співробітництва, взаємоповаги до всіх учасників освітнього процесу.</p>
Автономія і відповідальність:	<p>ПРА 1. Здатний учитися впродовж життя і вдосконалювати з високим рівнем автономності набути під час навчання кваліфікацію.</p>

	<p>ПРА 2. Здатний аналізувати й вирішувати соціально та особистісно значущі світоглядні проблеми, приймати рішення на підставі сформованих ціннісних орієнтирів, визначати власну соціокультурну позицію в полікультурному суспільстві, бути носієм і захисником національної культури.</p> <p>ПРА 3. Ефективно організовує, аналізує, критично оцінює, несе відповідальність за результати власної професійної діяльності.</p> <p>ПРА 4. Забезпечує охорону життя й здоров'я учнів у освітньому процесі та позаурочній діяльності.</p>
--	--

VI Форми атестації здобувачів вищої освіти

Форми атестації здобувачів вищої освіти	Атестація здобувачів здійснюється у формі : 1) кваліфікаційного екзамену з додаткової спеціалізації (англійська мова / болгарська мова / російська мова / німецька мова / зарубіжна література) та 2) комплексного кваліфікаційного екзамену з предметної спеціальності (українська мова і література).
Вимоги до кваліфікаційного екзамену з додаткової спеціалізації *	1) Кваліфікаційний екзамен з додаткової спеціалізації (англійська мова) має на меті встановлення освітньої та професійної кваліфікації і включає завдання на перевірку навичок мовленнєвої діяльності та питання з методики навчання англійської мови. 2) Кваліфікаційний екзамен з додаткової спеціалізації (болгарська мова) має на меті встановлення освітньої та професійної кваліфікації і включає завдання на перевірку навичок мовленнєвої діяльності (сприйняття й породження зв'язних монологічних і діалогічних текстів в усній та письмовій формах), питання з теорії та методики навчання болгарської мови. 3) Кваліфікаційний екзамен з додаткової спеціалізації (російська мова) має на меті встановлення освітньої та професійної кваліфікації і включає завдання на перевірку навичок мовленнєвої діяльності, питання з теорії та методики навчання російської мови. 4) Кваліфікаційний екзамен з додаткової спеціалізації (німецька мова) має на меті встановлення освітньої та професійної кваліфікації і включає завдання на перевірку навичок мовленнєвої діяльності та питання з методики навчання німецької мови. 5) Кваліфікаційний екзамен з додаткової спеціалізації (зарубіжна література) має на меті встановлення освітньої та професійної кваліфікації і включає завдання на перевірку з історії та теорії зарубіжної літератури, методики викладання зарубіжної літератури.
Вимоги до комплексного кваліфікаційного екзамену з предметної спеціальності**	Комплексний кваліфікаційний екзамен з предметної спеціальності (українська мова і література) має на меті встановлення освітньої та професійної кваліфікації і включає питання з історії та теорії української мови, методики навчання української мови, історії та теорії української літератури, методики викладання української літератури.
Вимоги до кваліфікаційної роботи ** (за наявності)	Кваліфікаційна робота бакалавра передбачає розв'язання спеціалізованої задачі та/або практичної проблеми в галузі освіти/педагогіки (відповідно до обраної предметної спеціальності 014.01 Українська мова і література). - Кваліфікаційна робота має бути самостійним дослідженням.

	<p>- Кваліфікаційна робота перевіряється на наявність плагіату згідно з процедурою, визначеною системою забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти в університеті.</p> <p>- Кваліфікаційна робота має бути оприлюднена на офіційному сайті університету (http://bdpu.org/) або у репозитарії БДПУ.</p>
--	--

* Складається один кваліфікаційний екзамен з додаткової спеціалізації відповідно до обраної студентом додаткової спеціалізації.

** Студент може обрати написання кваліфікаційної роботи бакалавра з української мови або української літератури або складання комплексного кваліфікаційного екзамену з предметної спеціальності (українська мова і література).

VII Вимоги до наявності системи внутрішнього забезпечення якості вищої освіти

У Бердянському державному педагогічному університеті функціонує система забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти (система внутрішнього забезпечення якості), яка ґрунтується на Стандартах і рекомендаціях щодо забезпечення якості в Європейському освітньому просторі вищої освіти ESG 2015 і передбачає здійснення таких процедур і заходів:

- 1) політика забезпечення якості;
- 2) розробку та затвердження програм;
- 3) студенто-центричне навчання, викладання та оцінювання;
- 4) зарахування, досягнення, визнання та атестація студентів;
- 5) викладацький склад;
- 6) навчальні ресурси та підтримка студентів;
- 7) управління інформацією (Інформаційний менеджмент);
- 8) публічна інформація;
- 9) поточний моніторинг і періодичний перегляд програм
- 10) циклічне зовнішнє забезпечення якості.

Система внутрішнього забезпечення якості за поданням Бердянського державного педагогічного університету оцінюється НАЗЯВО або акредитованими ним незалежними установами оцінювання та забезпечення якості вищої освіти на предмет її відповідності вимогам до системи забезпечення якості вищої освіти, що затверджуються НАЗЯВО, та міжнародним стандартам і рекомендаціям щодо забезпечення якості вищої освіти.